

*zene
és
csend*

ROSE TREMAIN

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2019

Lányomnak, Eleanornak
Örök szeretettel

Első rész

Koppenhága, 1629

Orgona és hárs

Lámpát gyújtanak.

Eddig a pillanatig, amikor a lámpa fénye kéken fellobban, aztán egyenletes sárgává szelídül díszes gömbjében, a fiatalembert az áthatolhatatlan sötétség foglalkoztatta, mely hirtelen magába zárta, amikor éjnek évadján megérkezett a Rosenberg-palotába. Ennek a sötétségnek a természetén töprengett a hosszú tengeri utazástól kimerülten, égő szemmel, tétován lépkedve. Mert úgy érezte, nem külsődleges jelenség, nem egyszerűen a fény hiánya, hanem mintha belőle sugározna: mintha végleg átlépett volna saját reménytelensége küszöbén.

Most megkönnyebbülten látja maga körül egy faburkolatos szoba kirajzolódó falait. – Ez a Vinterstue – mondja egy hang. – A Téli Szoba.

A lámpa fölemelkedik. A magasban fényesebben ragyog, mintha tisztább levegőben lebegne, és a fiatalember megpillant egy árnyéket a falon. Hosszú, ferde árnyék, így tudja, hogy az övé. Torznak tűnik, mintha gerince lapockától derékig púppá görnyedne. De ez pusztán az árnyék csalóka játéka. A fiatalember Peter Claire, a lantos, és hátán a púp a lantja.

Két ezüstből készült oroszlán mellett áll. Mintha rászegeznék tekintetüket a pislákoló homályban. Mögöttük egy asztal és néhány magas szék. De Peter Claire távol van mindentől, nincs mire támaszkodnia, nem pihenhet meg. Most elindul a lámpa, s neki követnie kell.

– Lehetséges – mondja a lámpával tovább siető magas úriember –, hogy őfelsége, Keresztély király azt kívánja, játsszon neki ma este. Gyengélkedik, és orvosai zenehallgatást javasoltak. Ezért

a királyi zenekar tagjainak éjjel-nappal készen kell állniuk a játékra. Gondoltam, jobb, ha erre máris figyelmeztetem.

Peter Claire egyre elkeseredettebb. Már átkozza magát, szidja becsvágyát, amely idehozta Dániába, és ilyen messzire sodorta a szívének kedves helyektől és emberektől. Útja végére ért, mégis úgy érzi, eltévedt. Ennek az érkezésnek a mélyén valami félelmetes távozás rejlik. A lámpa egyszerre sebesen elindul, s a szobában mint-ha minden átrendeződne. Peter Claire árnyéka meghosszabbodik a falon, néhány másodpercig a mennyezet felé nyújtózkodik, aztán elnyeli a sötétség, nyoma sem marad.

A folyosó végén az úriember megáll egy ajtó előtt. Bekopog és vár, ujját az ajkára teszi, s az ajtóhoz közel hajolva fülel a parancsra odabentről. Végre meghallják a mély, vontatott hangot, s a következő percben Peter Claire már ott áll Keresztély király előtt, aki hálóingben ül egy széken. Előtte kis asztalon mérleg, mellette egy maréknyi ezüsttallér.

Ahogy a király felpillant, az angol lantos meghajol, és Peter Claire soha nem fogja elfelejteni a döbbenetet Keresztély király tekintetében, amikor a szuroksötét téli éjszakában először pillantja meg őt, és arcára meredve egyetlen szót suttog: – Bror.

– Tessék, uram...? – néz rá Peter Claire.

– Semmi – válaszolja a király. – Csak egy kísértet. Dánia tele van kísértetekkel. Erre nem figyelmeztették magát?

– Nem, felséges uram.

– Mindegy. Majd tapasztalni fogja. Mi vagyunk a földkerekség egyik legősibb nemzete. De tudnia kell, hogy most viharos időket élünk, fejetlenség, értetlenség, fortyogó zűrzavar mindenfelé.

– Zűrzavar, uram?

– Igen. Ezért mérem az ezüstöt. Újra meg újra megmerek minden egyes darabot, hogy biztos legyen benne, nincs tévedés. A tévedés legcsekélyebb *lehetősége* sem áll fenn. Megpróbálok darabról darabra és napról napra rendet vinni a káoszba.

Peter Claire-nek fogalma sincs, mit válaszoljon erre; tudja, hogy a magas úriember észrevétlenül kiment a szobából, s magára hagyta a királlyal, aki most félrelöki a mérleget, és kényelmesebben elhelyezkedik a székén.

– Hány éves, Mr. Claire? – emeli fel a fejét Keresztély király.
– És honnan jött?

A Skrivestue-ben, a királyi dolgozószobában ég a tűz, a szűk kis helyiséget almafa és bőr édeskés illata tölti be.

Huszonhét, feleli Peter Claire, és szülei Harwich városában élnek, Anglia keleti partján. Télen olykor könnyörtelen ott a tenger, teszi hozzá.

– Könnyörtelen – mondja a király. – Könnyörtelen! Nos, nem időzhetünk el ennél a szónál, át kell ugranunk vagy megkerülnünk. *Könnyörtelen*. De tudja, lantos, engem tetvek gyötörnek. Ne nézzen ilyen rémülten. Nem a hajamban vagy a párnámon. Én a gyávák-ról, a csirkefogókról, a hazudozókról, a korhelyekről, a csalókról és a kéjencekről beszélek. Hová lettek a filozófusok? Szeretném tudni.

Peter Claire habozik, keresi a választ.

– Nem kell válaszolnia – mondja a király. – Dániából ugyanis eltűntek. Egy sem maradt.

Ófelsége feláll, odalép a kandallóhoz Peter Claire mellé, fog egy lámpát, és a fiatalember arcához emeli. Sokáig tanulmányozza a vonásait; Peter Claire lesüti a szemét, mert figyelmeztették, hogy ne bámulja meg a királyt. Ez a király csúf. Ebben a válságos történelmi pillanatban Angliának I. Károly és Franciaországnak XIII. Lajos személyében jóképű királya van, IV. Keresztélynek, Dánia királyának azonban – aki állítólag hatalmas, bátor és művelt – olyan az arca, akár egy keletlen kenyér.

A lantost, akinek a természet kegyetlen ellentétként angyalarcot adott, megcsapja a király borszagú lehelete. De mozdulni sem mer, még akkor sem, amikor a király kinyújtja a kezét, és gyöngéden megérinti az arcát. A szőke hajú, tengerkéek szemű Peter Claire-t gye-

rekkora óta szépnek tartják. Gondtalanul viseli szépségét, gyakran meg is feledkezik róla, mintha szinte várná, hogy az idő megfossa tőle. Egyszer meghallotta, hogy húga, Charlotte azért imádkozik, adja neki Isten az ő arcát a sajátja helyett. Bárcsak neki jutott volna, én igazán nem sok hasznát veszem, gondolta akkor. És most, ezen az ismeretlen helyen, amikor a fejében komor, sötét gondolatok kavarnak, mégis azt tapasztalja, hogy fizikai szépsége ismét váratlan érdeklődés tárgya lett.

– Hát igen. Igen – suttogja a király. – Isten megint túlzott, mint a jelek szerint gyakran. Óvakodjék hitvesemtől, Kirstentől, aki bolondul a szóke hajért. Legjobb, ha álarcot visel, amikor a szeme elé kerül. Amúgy meg a szépség úgyis mulandó, de hát ezt tudja, felesleges hangsúlyoznom a magától értetődőt.

– Tudom, hogy a szépség mulandó, felség.

– Hogyne tudná. Jól van, inkább játsszon nekem. Gondolom, tudja, hogy az önök Mr. Dowlandje itt volt udvarunkban. Rejtély, hogyan fakadhat abból a felkavart lélekből olyan gyönyörűséges zene. Az az ember tele volt becsvággal és gyűlölettel, dalai mégis olyan simogatóak voltak, akár a szemerkélő eső. Mi itt ültünk és zokogtunk, Dowland mester pedig csaknem megölt bennünket ádáz tekintetével. Vonja félre őt, kértem anyámat és szóljon neki: – Dowland, ez nem megy, ez tűrhetetlen –, de ő erre kijelentette, hogy a zene csak tűzből és dühből születhet. Maga mit gondol erről?

Peter Claire egy pillanatig hallgat. Megmagyarázhatatlan okból a kérdés megvigasztalja, nyugtalansága valamelyest csillapul.

– Azt hiszem, tűzből és dühből születik, uram – mondja –, de ellentétükből: hideg észből és nyugalomból is.

– Ez logikusan hangzik. Persze valójában nem tudjuk, honnan és miért tör fel a zene, vagy mikor hallották első hangját. Nem is fogjuk megtudni soha. A zene maga az emberi lélek, beszéd szavak nélkül. De mintha orvosolná a kint, ez kétségtelen. Egyébként én vágyódom minden után, ami áttetsző, egyenes és igaz. Szóval játssza

el nekem Dowland egyik *Lachrimáját*! Különleges képessége, hogy takarékosan bánik az eszközökkel, és én rajongok ezért. Zenéje nem ad lehetőséget az előadó magamutogatására.

Peter Claire leakasztja hátáról és magához szorítja lantját. Hegyezi fülét (melyben apró ékkövet visel, egy ír grófné ajándékát), pengeti a húrokat, hangol. Keresztély király felsóhajt, várja, hogy felcsendüljön az édes dallam. A tagbaszakadt férfinak mintha minden mozdulat fájdalmat okozna.

Peter Claire most felveszi a testtartást, melyet játék közben megszokott: csípőből előredől, fejét előrenyújtja, állát leszegi, jobb karjával simogató félkört formál, hogy a hangszer egész lényé középpontjában legyen. Csak így érzi, hogy szétárad belőle a zene. Játsszani kezd. Hallja, milyen tisztán szárnyal fel a hang, és gyanítja, hogy Dánia királyának egyedül ez a fontos.

Amikor a dal véget ér, a lantos a királyra néz, de az meg sem mozdul. Lapátkeze a szék karfáját markolja. Barna fején baloldalt gyönggyel összefogott, hosszú, vékony hajfonat csüng. – Hajdan tavasszal Koppenhága orgonától és hárstól illatozott – szólal meg hirtelen Keresztély. – Fogalmam sincs, hová tűnt ez a mennyei illat.

Kirsten Munk, IV. Keresztély dán király hitvese titkos naplójából

Harmincadik születésnapomra kaptam egy új Tükröt; azt hittem, imádni fogom. Azt hittem, rajongani fogok az új Tükrömért. De valami hibája van, kétségtelenül rossz a foncsorozása, mert a gonosz holmi kövérnek mutat. Azonnal kalapácsot hozattam.

Születésnap ajándékaim, meg kell állapítanom, nem voltak olyan káprázatosak, amilyennek az ajándékozók feltüntették őket. Szegény öreg Uram és Parancsolóm, a király, aki tudja, mennyire

rajongok az aranyért, saját apró szobrával ajándékozott meg, mely aranylovon, aranylánczsával ábrázolja őt. A ló ágaskodik, két első lábát magasba emeli, úgyhogy az idéetlen jószág eldőlné, ha nincs az apró Harlekin, mely látszólag a ló alatt fut, de valójában tartja.

Ráadásul én nem öregedő férjem újabb hasonmását akartam. Én aranyat akartam. Most majd színlelhetem, hogy szeretem és csodálom a szobrot, kitehetem valami feltűnő helyre meg minden, nehogy megbántsam őt, holott legszívesebben a királyi pénzverdébe vinném és beolvasztatnám Aranyrúdnak, melyet aztán nagy gyönyörűséggel simogatnék kezemmel-lábammal, néha még az ágyba is magammal vinném, hogy tömör arany simuljon arcomhoz vagy két combom közé.

Az ajándékhoz mellékelt levél így szólt: *Szíve legdrágább Egérkéjének Urától, 4. K-tól.* Összetéptem, és a tűzbe hajítottam a cédulát. Az „Egérke” becenevet réges-régen kaptam férjemtől, amikor gyereklány menyasszonyaként apró fehér ujjaimmal csiklandoztam őt; akkoriban elbűvölőnek találtam ezt a nevet, kacagtam rajta és szuszogva mindenféle fürge, egérszerű dolgokat műveltem. De azok a napok már elmúltak. Nyomuk sem maradt, néha alig tudom elhinni, hogy léteztek egyáltalán. Már nem akarok „egérke” lenni, eszem ágában sincs. Inkább patkány lennék. A patkányoknak éles, harapós foguk van. A patkányok gyilkos betegségeket hordoznak. Miért nem látják be a férjek, hogy mi, asszonyok nem sokáig maradunk a Kedves Állatkáik?

Születésnap ünnepségemen, melyen a meghívott becsvágyó nemesek sokaságából a legtöbben ügyet sem vetettek rám, némi szerény szórakozást nyújtott, hogy rengeteg bort ittam, és addig táncoltam, míg le nem zuhantam a farakásra, s mivel a fahasábokat épp olyan kényelmesek találtam, mint bármelyik ágyat, sokáig hemperegtem rajtuk, és nevettem, hogy majd beleszakadtam, míg azt nem hallottam, hogy az egybegyűlt páváskodó társaság elcsön-

desül, és azt nem láttam, hogy mind felém fordulnak, bámulnak, s gonoszságokat sugdosnak rólam.

Akkor a király megparancsolta, hogy segítsenek föl, vigyenek oda hozzá és ültessenek az ölébe, az összes féltékeny úriember és undok felesége szeme láttára. Saját kelyhéből itat meg, és kényeztet mindenhogyan, vállamat és arcomat csókolja, hadd lássa az egész világ: bármit teszek, semmiféle cselszövással nem érhetik el a száműzetésemet, mert én vagyok a Király Hitvese (bár nem viselem a Dánia Királynéja címet), akit most is imád, akinek most is a rabszolgája.

Ettől merész gondolataim támadnak. Azon töröm a fejem, mi mindent tehetnék, mekkora gonoszságokat művelhetnék anélkül, hogy kénytelen legyek távozni Koppenhágából és elhagyni a palotákat, anélkül, hogy elveszítssem minden kiváltságomat. Vajon mivel érdemelhetném ki, hogy elkergetsenek, kérdezem magamtól... Úgy vélem, nem tehetnék vagy mondhatnék a világon semmit, ami ezzel a következménnyel járna, felelem.

Így hát tovább megyek, és már azon töprengek, vajon titkoljam és rejtegessem-e továbbra is viszonyomat Otto Ludwig salmi gróffal, vagy épp ellenkezőleg, mutassam ki nyíltan iránta érzett Szenvédélyemet, hogy kedvemre szerelmeskedhessek vele amikor és ahol tetszik. Hisz miért ne tarthatnék szeretőt én, aki soha nem élveztem a Királyné címet? Ráadásul úgy találom, hogy ha néhány órát töltöttem szépséges Németemmel, és megkaptam tőle mindent, ami annyira kell nekem, hogy nélküle élni sem tudok, sokkal kedvesebben bánok a királlyal, asszonyaimmal, még gyermekeimmel is. Ám ez a kedvesség alig pár óráig tart, vagy legjobb esetben egyetlen napig, azután ismét úrrá lesz rajtam az ingerültség. Következésképpen, ha módomban állna mindennap vagy éjszaka (nem csak kéthetenként) találkoznom a gróffal és elszórakoznom vele, akkor örökösen és szüntelenül kedves és elbűvölő lennék mindenki mással, így sokkal kellemesebben folyna az életünk.

De merem-e kockáztatni, hogy bevalljam szerelmemet Ottó iránt? Fájdalom, ha jobban meggondolom, nem hiszem. Ő bátor zsoldos katona volt, férjem oldalán harcolt a közelmúlt Háborúiban a katolikus liga ellen, s életét kockáztatta a dánok ügyéért. Hős férfiú, és igen kedves a király előtt. Egy ilyen embernek meg kellene kapnia mindent, amit kíván, be kellene tölteni minden vágyát. De azt hiszem, a férfiak csak azokat a javaikat engedik át egymásnak, amelyekre kissé ráuntak már, amelyeket többé nem szeretnek igaz hévvel. És ha azt kérik tőlük, váljanak meg valamitől, ami becses nekik, megtagadják, és ádáz düh fogja el őket. Nem lenne másképp most sem, ha azt javasolnám, hogy szeretőmet ágyamba fogadhassam itt. Tehát arra a következtetésre jutok, hogy éppen az, ami felbátorít, amikor azon töröm a fejem, mit kérhetnék, nevezetesen a király szerelme irántam teszi lehetetlenné, hogy valóban kérjem is.

Tehát csak egy lehetőségem marad. Úgy kell intéznem a dolgokat, hogy Keresztély király lassanként, napról napra, kegyetlenségről kegyetlenségre mind Közömbösebb legyen irántam. El kell érnem, hogy egy éven belül, vagy még hamarabb férjem már ne reméljen és ne várjon el tőlem jogai vagy hajlamai okán semmiféle egerkeséget, amíg csak élünk.

A csukott ablak

Dánia a vizek királysága. Az emberek álmában az országot a nagy haditengerészet hajói pányvázják ki. Úgy képzelik, a földeket és erdőket tíz mérföld hosszú hajókötelek tartják a víz fölött.

És a sós levegőben régi történetet hordoznak a tengeri fuvallatok: a történetet IV. Keresztély király születéséről egy szigeten, egy tó közepén a frederiksborgi vár közelében.

Azt mondják, Frigyes király távol volt Helsingörben. Azt mondják, Zsófia királyné fiatal korában, amikor még nem kapott rá az átkozódásra, szitkozódásra és pénzharácsolásra, szerette, ha egy kis csónakon kivitték a szigetre, ahol ült a napon, és titokban hódolt kötési szenvedélyének. Ezt a tevékenységet az egész országban betiltották, mert azt tartották róla, hogy révületbe sodorja a nőt, melyben illedelmes gondolataik elillannak, és helyüket átveszi a képzelgés. A férfiak „gyapjúgyűjtésnek” hívták ezt az állapotot. Babonás félelmüket a kötési örülettől mit sem csökkentette az a tény, hogy közben a gyapjúból hasznos férfiholmi lett, például zokni vagy hálósipka. Úgy vélték, a kötött hálósipkák milliányi szemében feleségük vágyai bújnak meg, melyeket ők nem tudnak kielégíteni, így lidérces álmokat látnak tőlük. Még jobban rettegtek a kötött zokniktól, mert azt gyanították, hogy legyengítésükre szolgálnak. Úgy vélték, megdagad tőle a lábfejük, és elsorvad lábuk minden izma.

Zsófia királyné első perctől fogva megszegte a kötéstilalmi rendeletet. A fonalat Angliából szállították neki „kacsatoll” feliratú ládákban. Ébenfa szekrénye mélyén titokban egyre gyűltek a puha, színes ruhadarabok, melyekről tudta, hogy egy napon még hasznukat veszi. Titkát csak szobalánya, Elizabeth ismerte, akinek értésére adták, hogy az életével fizet, ha eljár a szája.

1577. április tizenkettedikén reggel, amikor halványan süttött a nap, és szelíd kék volt az ég, a harmadik gyermekével nyolc és fél hónapos terhes Zsófia királyné kilenc órakor csónakba szállt Elizabethtel, hogy átkeljen a tavon, és kötéssel töltse a délelőttöt. Kedvenc helyén, egy erdei tisztáson, melyre némi árnyékot vetett pár mogyoró- és vadrózsabokor, párnákat tettek a mohos fűre. Ott ült, épp egy alsónadrágot fejezett be, amíg Elizabeth egy zoknin dolgozott, s köztük fonalgombolyagok gurultak, amikor a királynét gyötrelmes szomjúság fogta el. Se ételt, se italt nem hoztak magukkal, csak a titkos kötést a faládjában, így Zsófia királyné

visszaküldte Elizabethet a tó túlsó partjára, a kastélyba egy kancsó sörért.

Szobalánya távollétében történt, hogy megkezdődtek a királyné szülési fájdalmai; két lányt szült már, így jól ismerte ezt a fájdalmat, és szinte ügyet sem vetett rá, tudta, hogy sokáig elhúzódik a szülés. Tovább kötött. Feltartotta az alsónadrágot a fénybe, hogy megnézzé, nem szalad-e valahol a szem. Az újabb fájás már olyan erős volt, hogy Zsófia királyné félretette az alsónadrágot, és a párnákra dőlt. Még most is úgy vélte, hosszú órák vajúdása áll előtte, mondja a régi történet, csakhogy Keresztély már születése előtt is tudta, hogy Dániának szüksége van rá, hogy a királyság elszabadulva hánykolódik, kiszolgáltatva a sarki viharok kényének-kedvének meg a Kattegat-szoroson túli svédek dühének, és hogy egyedül ő épít majd elég hajót, hogy lehorgonyozza és megvédi. Tehát minél gyorsabban világra akart jönni. Rugdalózott és hánykolódott anyja magzatvizében; igyekezett a szűk csatorna felé, amely majd kiviszi a tengerízű, fénylő levegőbe.

Amikor Elizabeth visszaért a kancsó sörrel, a fiú már megszületett. Zsófia királyné régen elvágta a köldökszinórt egy tövissel, és kötésébe takarta a csecsemőt.

A történet folytatódik. Már senki sem tudja, mi igaz belőle, mit adtak hozzá, mit vettek el. Az özvegy Zsófia királyné emlékszik, de a történet az övé. Márpedig ő nem szokta elajándékozni, ami az övé.

Azt mondják, akkoriban a dán újszülöttek nagy veszélyben voltak az ördögtől. Azt mondják, az ördög, akit a templomokból kiűztek a kérlelhetetlen lutheránusok, most megkereszteletlen lelkekre vadászott, hogy beléjük költözzön: éjszakánként ott körözött a népes városok fölött, és emberi tej után szimatolt. Ha kiszagolta, láthatatlanul berepült az ablakon a csecsemő szobájába, elrejtőzött a sötétben a bölcső alatt, míg a dajka el nem aludt; akkor

aztán kinyújtotta hosszú, vékony karját, cérnavékony ujjaival behatolt az apró, szuszogó orrlyukakon át egészen az agyig, melynek közepén, mint egy fenyőtohoz egyetlen magja, ott rejlik a lélek. Azt mutató- és hüvelykujja közé fogta. Végtelen óvatossággal kihúzta a kezét, mely síkos volt, hisz eleven szervbe hatolt, s amint kivette a lelket, bekapta, és addig szopogatta, míg egész valója borzongott az örömteli önkívülettől, amelytől majd percekre kimerül.

Néha megzavarták. Néha a dajka felébredt, a levegőbe szimatolt, lámpát gyújtott és a bölcsőhöz lépett, épp, amikor a lélek kiszabadult, s ilyenkor a menekülő ördögnek el kellett engednie. És ahová a lélek leasett, ott elnyelte a körülötte lévő anyag, s örök időkre ott maradt. Ha a takaró ráncába esett, ott is maradt, úgyhogy akkoriban sok gyermek úgy nőtt fel, hogy egyáltalán nem volt lelke. Ha a csecsemő hasára esett, ott is maradt, és a gyermeknek egész életében csak arra volt gondja, hogy éhes lelkének testét táplálja, és a mérhetetlen kövérség végzett a szívével. A legrosszabb az volt, mondták a dajkák, ha a lélek a fiúccsecsemő nemi szervére esett. Mert akkor ördögien kéjsóvár férfi vált belőle, aki előbb-utóbb hűtlen lett feleségéhez, gyermekeihez és mindenkihez, aki kedves volt neki, csak hogy kielégítse lelke vágyát a közösülésre, néha ezernél is több férfival és fiúval fajtalanzkodott életében, még saját lányaival is, vagy a ház és mező szerencsétlen teremtményeivel.

Zsófia királyné tudta, nem engedheti, hogy fia apró lelkét megkaparintsa az ördög. Azt mondják, amikor visszaveztek vele és a fiúval a tavon át, és a csecsemő megfürdetve feküdt bölcsőjében (a vérfoltos kötött alsóneműt azonnal tűzre vetették), a királyné parancsot adott, bár verőfényes volt az áprilisi délelőtt, hogy csukják be a fiú szobájának ablakát, és tegyenek lakatot az ablakkeretre, hogy se éjjel, se nappal ne lehessen kinyitni. Levegő híján megfullad az ifjú herceg, tiltakozott a dajka, ám a királyné rendíthetetlen volt, így a palotának ez az ablaka zárva maradt hat héten át, amíg a gyermeket június másodikán meg nem keresztelték a Frue Kirke-ben.

A király néha bemegy a szobába, ahol csecsemőként feküdt, az ablakra néz, vagy azon túl a sötét éjszakai égre, és tudván, hogy birtokában van a lelkének, hálát ad Istennek, amiért soha nem kaparintotta meg az ördög.

Azt is mondják, hogy ezzel egy időben II. Frigyes király és Zsófia királyné hívatta a nagy csillagászt, Tycho Brahét, megmutatták neki fiukat és örökösüket, Keresztélyt, és kérték, készítsen jóslatot a leendő király földi életéről. Tycho Brahe tanácsot kért a csillagoktól. Úgy találta, hogy a Jupiter emelkedőben van; a fiúnak gyümölcsöző élete lesz, s világszerte tisztelni és becsülni fogják, mondta a királynak és királynénak. Egyedül arra figyelmeztette őket, hogy 1630-ban, Keresztély ötvenkettedik születésnapja után szenvedés és veszedelem várható.

Csapóajtó

Rosenborgban havazik. A havazás Észak-Jütlandban kezdődött, és most a jeges szél hátán délnek tart.

Peter Claire kemény ágyban ébred, eszébe jut, hogy Dániában van, és ez lesz az első napja a királyi zenekarban. Alig három órát aludt, és az érkezését kísérő szorongáson a jelek szerint nem sokat enyhített az új nap beköszönte. Fölkel, és kinéz az ablakon az istállóudvarra, melynek kövezetét lassan beborítja a hó. Nézi, ahogy kavargva, heves lökésekben hullik. Azon töpreng, vajon meddig fog tartani ez a különös dán tél.

Forró vizet hoznak, és az istálló fölötti jéghideg szobában a lantos dideregve megborotválkozik, s lemossa magáról a tengeri út szennyét: az áporodott verejtéket és sót, a kátránypettyeket meg

az olajos kormot. Tiszta ruhát vesz, és fekete bőrcsizmát, mely Corcaigh ír városban készült. Megfésüli szőke haját, és visszateszi fülébe az ékköves fülbevalót.

Egy étkezőben forró tejet és meleg fahéjas kalácsot szolgálnak fel a zenészeknek. Akik már ott vannak, és kezüket melengetik a tejes bögrén, megfordulnak és a belépő Peter Claire-re merednek: nyolc-kilenc különböző korú férfi, de legtöbbje nála idősebb, mind mértéktartó, fekete vagy barna öltözetben. A lantos meghajlással üdvözlí őket, és amikor bemutatkozik, feláll és hozzálép egy ősz huncutkás, idősebb férfi, aki a többiektől kissé távolabb ült. – Herr Claire – mondja –, én Jens Ingemann zenemester vagyok. Üdvözlöm Rosenborgban. Igya meg a tejét, azután megmutatom a szobákat, ahol játszunk.

A király vadászni ment. Őfelsége egyik legfőbb kedvtelése a hóesésben lovagolni az erdőben, és követni egy vaddisznó nyomát. – Majd meglátja – mondja Jens Ingemann Peter Claire-nek –, amikor visszajön, majd szétveti a jókedv, farkaséhes lesz, és nekünk játszánunk kell, amíg eszik. Meggyőződése, hogy bizonyos zene-művek elősegítik az emésztést.

A Vingerstue-ban vannak, az árnyas szobában, ahol előző este lámpát gyújtottak. Most, napvilágnál Peter Claire látja, hogy amit sima faburkolatnak vélt, valójában aranykeretes olajfestmények sora: erdei jeleneteket és tengeri tájakat ábrázolnak; a mennyezetet gazdag kék és arany stukkó díszíti. Az egyik sarokban kottaállványok sorakoznak.

– Nos – mondja Jens Ingemann –, néha itt játszunk. Azok szép napok, amikor itt játszunk, de nem sok van belőlük. Nézzen körül a szobában, és mondja meg, lát-e valami szokatlant.

Peter Claire a király címerével ékes finom márványkandallót lát, érkezése tanúit, az ezüst oroszlánokat, egy sötétvörös brokátzuható trónt, két tölgyfa asztalt, számos széket és számolyt, egy sor bronz

mellszobrot, egymás mellett jó néhány súlyos gyertyatartót, meg egy elefántcsont hajómodellt.

– Semmi? – kérdezi Jens. – Semmi szokatlan?

– Semmi...

– Rendben van. Akkor menjünk tovább. Jöjjön utánam.

Kimennek az előcsarnokba, és balra fordulnak, egy kőfolyósóra. Jens Ingemann szinte azonnal kinyit egy súlyos, vasveretes ajtót, és Peter Claire lefelé vezető keskeny csigalépcsőt pillant meg.

– A lépcső sötét – figyelmezteti Jens. – Vigyázzon, hova lép.

A lépcső hatalmas kőoszlop körül kanyarog. Alacsony alagútban végződik, Jens Ingemann végigsiet rajta valami távoli, pislákoló fény felé. Az alagútból kilépve Peter Claire tágas, boltíves pincében találja magát, melyet két falba vert vas fáklyatartó lobogó fáklyái világítanak meg. A pincét betölti a gyanta és bor szaga: amíg a szem ellát, hordók százai sorakoznak ívelt faállványokon, mint a szárazdombokban álló miniatűr hajók.

Jens Ingemann lassan megy tovább, léptei halkán visszhangoznak a téglapadlón. Aztán megfordul, és a hordók közti üres térre mutat. – Megérkeztünk – mondja. – Itt van.

– A borospince.

– Igen. Van itt bor. És amott a ketrecben néhány szerencsétlen tyúk, amely sose látott napfényt sem semmiféle zöldet. Érzi, milyen hideg van?

– Gondolom, egy pincében hidegnek kell lennie.

– Szóval meg fogja szokni? Gondolja?

– Meg fogom-e szokni?

– Igen.

– Aligha töltök majd sok időt idelent. Valójában nem nagyon értek a...

– *Minden* idejét.

– Bocsánat, Herr Ingemann...

– Persze, őfelsége erről nem szólt magának. Senki sem szólt, különben talán ide sem jön. De mi itt élünk. Itt játszunk, kivéve azokat a becses napokat, amikor fölrendelnek bennünket a Vinterstue-ba.

– Mire jó egy zenekar a pincében? – néz Peter Claire hitetlenkedve Jens Ingemannra. – Itt senki sem hall bennünket.

– Ja – mondja Jens Ingemann –, ez nagyon ötletes megoldás. Azt mondják, ehhez fogható sehol sincs egész Európában. Az előbb megkérdeztem, lát-e valami szokatlant a Vinterstue-ban. Észrevette a padlóhoz erősített két vasgyűrűt?

– Nem.

– Már nem emlékszem, rájuk volt-e erősítve a kötél. Valószínűleg nem, különben észrevette volna. Tudja, mi most éppen a Vinterstue alatt vagyunk. A trón mellett a padló egy részét kötelekkel föl lehet emelni vagy leereszteni. A süllyesztő alatt egy sor rézkürtő vagy cső lóg ebbe a boltíves pincébe, mindegyiket csaknem úgy alakították ki, mint egy hangszer, ravasz hajlatokkal és szűkületekkel, így az itt keletkezett hangok torzítás nélkül jutnak a fönti térbe, és a király minden vendége elképedve hallja, fogalmuk sincs, honnan jöhet a zene, még az is megfordul a fejükben, hogy Rosenborgban talán más korok zenészeinek szelleme kísért.

Jens Ingemann beszéd közben tovább ment, de Peter Claire egy helyben marad, körülnéz, és észreveszi, hogy a pincének más fényforrása is van a két fáklya mellett: a falban két keskeny rés nyílik a kertre a földdel egy szintben. Nem ablakok, csak csipkézetek a téglafalban, melyeken át szabadon jár a levegő. És a rájuk meredő Peter Claire most megpillant néhány betóduló hópelyhet, mint valami szeszélyes csapat nyári szúnyogot.

Ingemann olvas a gondolataiban. – Ha arra gondol, hogy melegebb lenne idelelni, ha a helyiség nem volna nyitva a külvilágra, természetesen mindannyian egyetértünk önnel, én a magam részéről már kértem is a királyt, hogy deszkáztassa be azokat a nyílásokat. De elutasított. Azt mondja, a boroshordóknak lélegezniük kell.

- Az nem érdekli, hogy mi halálra fagyunk?
- Néha úgy vélem, ha valamelyikünk meghalna, talán hajlandó lenne másutt elhelyezni bennünket, de nem könnyű önkéntest találni erre a szerepre.
- Hogyan tudunk összpontosítani, ha ennyire fázunk?
- Arra számítanak, hogy idővel megszokjuk, és mondok magának valami meglepőt: valóban megszokjuk. Kis csapatunkban a földközi-tengerieknek, Signor Rugierinek és Signor Martinellinek a legnehezebb. A németek, a hollandok, az angolok és persze a dánok meg norvégok elég jól bírják. Majd meglátja.

Gombok

A gyermek Keresztélyt megkeresztelése után elvették anyjától.

Akkoriban az volt a szokás, hogy az újszülöttet egy idősebb asszonynak, rendszerint anyai nagyanyjának a gondjaira bízta, mert úgy vélték, a saját halandóságukkal már régóta viaskodó idősebb asszonyok gyermeküknél alkalmasabbak arra, hogy a csecsemő nevében megküzdjenek a halállal.

Zsófia királyné két lányában meg az illegális kötésben keresett vigaszt, de általános vélekedés szerint innen ered házsártossága és vágya, hogy hatalmas és titkos saját vagyont halmozzon fel: abból az időből, amikor megfosztották csecsemő fiától, akiért már rajongott.

Keresztély herceg kis életét ugyanis nagyanyjának, Erzsébet mecklenburgi hercegnőnek a gondjaira bízta a németországi Güstrowban. A hercegnő felfogadott két fiatal trombitást, akik felváltva őrködtek a herceg ajtaja előtt. Amikor a csecsemő felsírt, meg kellett fújniuk a trombitát, és a hercegnő vagy valamelyik asszonya máris rohant a gyermekhez. Erzsébet hercegnőt a legkevésbé sem érdekelte, hogy a trombitálás felverte az egész házat.